

s použitím určitých prostředků nebo metod buď přechodně nebo trvale. Vyznání lásky tu chybí otevřenost k životu. To se při PPR neděje. Životní rytmus ženy, Stvořitelův plán, zákony „přírody“ jsou respektovány. Vzájemné sebeodevzdání zůstává neomezené a bez výhrad. Skutečně mohou existovat důvody k tomu, aby se manželé po určitou dobu nebo dokonce trvale vědomě vzdali styku v plodných dnech nebo se dokonce „museli“ vzdát, protože by početí bylo nezodpovědné.

Je pravda, že PPR vyžaduje od muže a ženy někdy vědomou tělesnou zdrženlivost. Toto odříkání nemá „kazit radost“, ale podle svědectví párů, které touto cestou jdou, se projevuje pozitivně, když je přinášeno ve vzájemné shodě a z dobrých motivů. Čekání na druhého, odříkání se z ohleduplnosti – konečně z lásky k druhému – také z lásky k Bohu, budí zvláštní náklonnost, lásku a porozumění. Tato láska brání tomu, aby se do vztahu vplížila rutina a pouhá touha po uspokojení, i když může odříkání v některých situacích znamenat velkou oběť.

Roland: Jasně, není to vždycky jednoduché, když člověk nemůže mít sex, kdykoliv chce. Ale zaprvé je těch opravdu červených dnů vždycky jen pár, a zadruhé se víc učím být pozorný k jinému rozpoložení své ženy. To je podle mého názoru při PPR důležitý proces. Spojuje nás stále více vzájemná úcta.

PPR je cestou lásky. Nový průzkum ukazuje, že mají páry, které je praktizují, překvapivě nízkou rozvodovost – ne jenom, když jsou hluboce věřící. I při distancovanější náboženské praxi je počet rozvodů podstatně nižší: věřící páry 5%, distancovanější 12,4%, obecný průměr 45-50%.

Náročné, ale vyplatí se ...

Příznávám: Církví doporučená cesta je náročná a je nutno se ji naučit. Nepředpokládá jen, jak už bylo řečeno, vzájemnou ohleduplnost a sebeovládání, je potřeba, aby muž aktivně spolupracoval. Vyžaduje porozumění řeči ženského těla, společné rozhovory, při kterých dojde i na intimní otázky. Takové důvěrnosti by měly být samozřejmé.

Manželé zakoušejí, že takový způsob života dělá jejich lásce dobře, udržuje ji bdělou a živou, zatímco při užívání antikoncepce dochází po několika letech často k ochladnutí, ztrátě zájmu, až i znechucení, zvláště na straně ženy.

V neposlední řadě je život s PPR prostě zdravý. Rizika užívání hormonů a operativních zákroků jsou nepopíratelná.

Zkuste to ...

Možná ve vás tento text vzbudil zvědavost. Vyplatí se se touto tematikou zabývat; ano, odvázat se a prostě přestoupit, pokud byla vaše dosavadní praxe jiná. K tomu je potřeba poradenství, vyučování a v podstatě opravdové obrácení.

Odvažte se tohoto dobrodružství. Vyhrajete! Bůh stojí na straně těch, kdo opravdu milují!

*Příloha k 102. číslu bulletinu Ligy pár páru ČR, Noviny z rodiny LPP
Více informací o „dobré cestě“ lze najít na www.lpp.cz a www.lpp.sk.*

Dobrá cesta Manželství, sexualita a dar života *Biskup Klaus Küng*

Milí čtenáři,

co vlastně přesně říká katolická církev o manželství, sexualitě, dětech a anti-koncepci? Proč dnes stejně jako dříve drží jasnou pozici? Těmito otázkami bych se chtěl v této brožurce zabývat a pokud možno dát na ně srozumitelné odpovědi. Vzhledem k vzrůstající ztrátě orientace dávají dlouhodobě opravdu uspokojující odpovědi jen osvědčené způsoby života. Umožňují párům růst hlouběji v lásce a ob stojí i před moderní empirií a vědou.

Touto brožurou bych vás ale také rád pozval, abyste se v této oblasti vydali na „katolickou cestu“.

Dobrá cesta vás povede ke šťastnému cíli,

Váš biskup Klaus Küng

Referent pro manželství a rodinu Rakouské biskupské konference

Manželství: i dnes pěkné slovo, které budí očekávání

Když je člověk zamilovaný, má určitou touhu. Muž a žena chtějí být jeden pro druhého oporou, zakusit lásku a štěstí, založit rodinu – zkrátka, přejí si manželství, které jim bude celý život působit radost a naplnění. Ačkoliv se dnes na první pohled zdá, že je větší strach ze závazků než dříve, myslí tak i většina mladých lidí. To ukazují i nejnovější studie veřejného mínění. Manželství, rodina, láska a věrnost jsou v těchto statistikách vždycky na vrcholu žebříčku.

Nejsou to často přehnaná očekávání? Ano ... a také ne. Protože tato toužebná očekávání patří odedávna k Božímu plánu. On přece stvořil člověka jako muže a ženu. Ta touha, ta schopnost muže a ženy vstoupit do svazku lásky na celý život je člověku zapsána hluboko do jeho přirozenosti. Proto je to ta „královská cesta“ jak najít v tomto světě pravé štěstí a pravou spokojenost.

Že se zdá právě v dnešní době obzvláště těžké tato nejhlubší přání uskutečnit, nelze popřít. Vztahy se hrouť zjevně častěji než v minulosti. Méně lidí má odvahu říci ano k pevnému vztahu a k dětem. Možná je to tím, že nám láska, věrnost a vztahy nepřipadají snadné. Štěstí je něco živého, křehkého, co je třeba se učit a oč je třeba pečovat. Dnes nemají mnozí lidé v době dětství a dospívání možnost to všechno zažít a naučit se to.

Na takové úvahy chce katolická církev navázat a ujistit je: „Ano, také a právě dnes lze žít lásku, věrnost, naplněný sexuální vztah a štěstí v manželství! Tento text chce ukázat jak je možné stavět vztah od začátku na stabilní, pevné a trvalé základy. Mimo to ukazuje způsob jakým mohou muž a žena i uprostřed problémů najít nový začátek a vrátit se k pravým kořenům svého vztahu.

Určitě se vyplatí udělat inventuru potíží, kterým jsou dnes láska, vztahy a sexualita vystaveny. Pak bude také snazší mluvit o řešeních.

Potíže v naší době

Dnes se zdá být všechno jiné než dříve – těžší. Mnozí mladí lidé nechápou, proč mají uzavřít manželství, to znamená se definitivně vázat – jak církev doporučuje a dokonce hlásá jako příkazání – než se k sobě nastěhují a začnou spolu žít. Protože je tolik rozvodů, považuje většina dokonce za prozíravé, nejdříve na nějaký čas „vyzkoušet“, jestli se k sobě opravdu hodí a dokážou spolu žít. V posledních desetiletích je to ten „obvyklý“ způsob, jak založit rodinu. Větší část takových párů se pak po narození prvního nebo druhého dítěte rozhodne pro civilní sňatek, u věřících párů následuje často, pokud se zdá být vztah dostatečně pevný, ještě i svatba v kostele. Že přes všechny tyto „pojišťovací“ praktiky dochází u vysokého procenta i církevně oddaných k rozvodům je na pováženou. Čím to asi je?

„Sklouznout do manželství ...“

Je tento právě popsáný způsob zakládání rodiny dobře promyšlený a děje se takový vstup do manželství opravdu ze svobodného rozhodnutí? Mnohé páry, které poměrně bez rozmýšlení navázaly intimní vztah, cítí později, že se k tomu, aby se mohly trvale zavázat – pokud jim o něco takového vůbec šlo – příliš málo znaly. Je to pak div, že dochází k bolestným rozchodům?

Protože si chtějí ušetřit bolest rozchodu, zůstávají mnohé páry přece spolu. Sňatek má pak jejich vztah „zachránit“. Proto se nezřídka stává, že páry do manželství tak říkajíc „sklouznou“. Ještě komplikovanější situace nastane, když jako ovoce vztahu přijde na svět dítě. Někteří se berou také kvůli tomu, že je žena v „jiném stavu“. To je okolnost, bez které by se mnozí případně jeden pro druhého vůbec nerozhodli. V takové situaci si má ten pár položit otázku: „Vzali bychom se, i kdybychom neměli spolu dítě?“ Dítě je pochopitelně dobrým důvodem ke sňatku a převzetí zodpovědností – nesmí to ale znamenat sňatek z donucení.

Je každý vydán svému osudu a duchu doby? Církev navrhuje dobrou cestu. Má pádné důvody k tomu, aby učila, že pohlavní sjednocení muže a ženy patří do manželství, protože to předpokládá delší a pomalejší proces, při kterém se mohou poznávat a učit lásce a především definitivní rozhodnutí jednoho pro druhého a také vědomé „ano“ vůči dětem. Právě tak – a pouze tak – bude pohlavní sjednocení dovršením manželského svazku, něčím velmi vzácným, velikým tajemstvím, něčím posvátným – totiž nejhlubším vyjádřením vzájemného odevzdání a vzájemného sebedarování. To je přiznání se k Bohu Stvořiteli, prapůvodci života a lásky. To jsou dimenze, které dnes mnozí často nemohou zakusit.

Sexuální výchova a kontracepce

Jakým způsobem jsou dnes mladí lidé uváděni do tématu sexuality, manželství a věrnosti? Místo širokého, celostního pohledu na vztahy, lásku, věrnost a manželství, je tematika silně zjednodušena a zredukována na ochranu před početím. Mladí lidé jsou velmi podrobně seznamováni s rozmanitými metodami antikoncepce, protože se vychází z předpokladu, že mnozí z nich mají již od 14, 15 let pohlavní styk; je antikoncepční mentalita pochopitelná. Člověk chce přece zabránit otěhotnění nebo nákaze pohlavně přenosnou chorobou. Ale silné zaměření právě na tyto aspekty je nedostačující, jako když se na široké téma díváme tunelem.

ctnost manželské čistoty. Děti církve, které se opírají o tyto zásady, nesmějí při řízení porodnosti nastoupit cesty, jež zamítá učitelský úřad církve, vykládající Boží zákon.“ (*Gaudium et spes* 51)

Aby věc objasnil, učí Papež Pavel VI., že je manželům dovoleno omezit pohlavní spojení na neplodné dny cyklu ženy, když jsou k tomu závažné důvody. Při takovém způsobu života nebudou láskyplné sjednocení a plodnost od sebe odděleny, jen se v některých dnech manželé styku vzdají.

Citovaný výňatek z koncilních dokumentů je jasnou výpovědí, která však projeví svou plnou sílu až v láskyplném jednání manželů. Muž a žena jako odraz Boha jsou spolustvořiteli v spasitelném plánu.

Nebudou mít takoví manželé nekonečně mnoho dětí?

Dnes šířené a uznávané symptotermální metody PPR (např. podle Dr. Rötzera) jsou při správném použití nejméně tak účinné jako „pilulka“. Přesto mají páry, které podle ní žijí, často více dětí. Antikoncepce pomocí pilulky vede často k protidětské mentalitě. „Demografická zima“ ohrožuje budoucnost naší západní společnosti. Porodnost 1,4 děti na pár je toho dokladem. Páry, které žijí PPR (podle Rötzera) mají v průměru tři děti. To znamená, že PPR posiluje otevřenost a pozitivní nastavení vůči dětem.

Pravděpodobně to souvisí nejen s jejich přirozenou vnímavostí, ale i s tím, že při tomto způsobu mají muž a žena měsíc co měsíc před očima tajemství života. Takové páry jsou zjevně spíše ochotny říci ano k dalšímu dítěti, které představuje nepochopitelný zázrak. To vzájemné čekání a sjednocení v lásce podle Božího plánu zřejmě budí touhu po rodinném přírůstku.

Birgit: Tím, že s manželem vědomě prožíváme můj cyklus a úplně přesně víme, kde právě jsem, roste náš respekt k tomu, co se ve mně děje. Prostě se neustále zabýváme spojením „sexualita – plodnost“. Možná máme i proto čtyři děti. Když někdo bere pilulku, je tento aspekt „vypnutý“ a člověk může téma „dítě“ po celá léta vyloučit.

Maria a Leo: Pro nás jsou různé fáze cyklu nádhernou příležitostí zabývat se naší sexualitou a plodností. Mariiny plodné dny nám dávají prostor mnoha způsoby kreativně prožívat náklonnost a lásku.

Církev má dobré důvody k tomu, aby povzbuzovala k velkorysosti v otázce dětí a v situacích, kdy existují vážné důvody (protože je doporučována delší pauza, nebo trvale není další početí zodpovědné) vyzývala k morální cestě. Tak učila církev odedávna. Až do 30. let minulého století stejně učily i evangelická náboženská společenství a pravoslavi.

Tak ještě jednou: Proč má být přirozená regulace početí lepší než antikoncepce?

Je život s PPR opravdu tak „přirozený“? Nejde tady úplně stejně o vědomé zabránění početí tím, že se v určitých dnech vzdáme pohlavního styku?

Zásadní rozdíl tkví v tom, že antikoncepce mění akt manželské lásky v jeho významu tím, že ruší propojení obou významových složek pohlavního styku

sice pohlavní styk, ale není to žádné vzájemné sebeodevzdání. Myslí, že musí být opatrní. Chtějí vyzkoušet něco, co se vyzkoušet nedá. Ve skutečnosti není tato cesta opatrná, ale velmi riskantní. Když se takové vztahy pak přece rozpadají, protože si životní partneři mají málo co říci a základy pro společný život chybí, dochází nevyhnutelně k hořkým zklamáním a hlubokým poraněním. Přitom trpí konečně nejvíc případné děti.

Znovu opakuji: Nejlepší je se napřed dobře poznat a pak, když rozhodnutí dozraje, po poctivé a důkladné přípravě na manželství uzavřít sňatek. Jdu dokonce tak daleko, že vyzývám páry, které už spolu bydlí, aby si znovu zařídily samostatné domácnosti. Tak si mohou s patřičným odstupem jasněji a konkrétněji položit otázku, zda se k sobě hodí, aby se svědomitě připravovali na manželství a řekli své ano svobodně. V každém případě – i když se nedokážou rozhodnout pro rozdělené bydlení – udělají dobře, když podniknou všechny kroky k tomu, aby si zjednali jasno a došli ke konečnému rozhodnutí. Společný život „nadivoko“ je možno označit za církevně neregulární situaci a lásce partnerů natrvalo nedělá dobře.

Proč je církev dokonce proti antikoncepci v manželství?

Pro mnohé lidi je tato část církevního učení úplně nepochopitelná. Když navíc slyší, že církev odmítá antikoncepci, ale doporučuje přirozenou regulaci početí, zní to pro ně opravdu podivně: Pilulku nebo kondom – ne, přirozená regulace – ano, což pak se přitom také nepředchází početí?

Ve skutečnosti jsou rozdíly mezi (mechanickou nebo hormonální) antikoncepcí a přirozenou regulací početí (PPR) a důsledky rozhodnutí pro jedno nebo druhé větší, než se při povrchním pozorování zdá.

Užívání antikoncepce se především dotýká vztahu manželů a autenticity jejich sebeodevzdání při tělesném spojení. Také vztah k Bohu Stvořiteli a Původu každého života a lásky je tím zasažen.

Církví doporučené PPR – které bude popsáno níže – respektuje řád Stvořitele. On přece v manželství, konkrétně v manželském intimním sjednocení, propojil nejhlubší duševní a tělesný výraz vzájemné lásky a jednoty s možností početí člověka jako ovoce této lásky a jednoty. Antikoncepce ničí toto propojení a PPR je posiluje.

Mně ten rozdíl stále není jasný!

Antikoncepcí je sexuální spojení zneplodněno, ať už mechanickými, chemickými nebo hormonálními prostředky, nebo trvalou sterilizací muže nebo ženy. Člověk chce mít pohlavní styk, pokud možno bez časového omezení a bez následků. Jde primárně o výraz vzájemné náklonnosti a s tím spojené uspokojení.

Druhý vatikánský koncil zásadně jasně formuloval, že pohlavní akty v manželství jsou plně důstojné a hodnotné. Přitom však zdůraznil: „Když tedy běží o to, jak uvést v soulad manželskou lásku s odpovědným sdělováním života, nezávisí mravní povaha jednání jen na upřímném úmyslu a zhodnocení pohnutek, ale musí se určovat objektivními měřítky, vzatými z přirozenosti lidské osoby a jejích činů; tato měřítká uchovávají celý smysl vzájemného darování i lidského plození v ovzduší pravé lásky. To ovšem nelze uskutečnit, nepěstuje-li se poctivě

Navzdory sexuální výchově a spoustě informací o antikoncepci děvčata a mladé ženy otěhotní. V čem to je, že se „přihodí“ tolik dětí? Chybí ještě víc osvěty, jak se někteří domnívají, nebo prohlubuje právě tento druh osvěty dojem, že s tím nebo oním partnerem intimně žít je „normální“?

Ochrana před početím je i v pozdějším věku důležitým tématem. Nejčastějším prostředkem antikoncepce je pilulka, protože se má vzhledem k okolnostem vyloučit těhotenství.

I v manželství je antikoncepce téměř samozřejmá. To se týká i mnohá katolických manželů.

A člověk se ptá: Jak může být církev za takových okolností proti antikoncepci?

Antikoncepce sama je prastará. Už staří Egypťané znali něco jako kondom. V nejrůznějších kulturách se používaly všelijaké bylinné výtažky jako abortiva nebo kontraceptiva. V 60. letech minulého století došlo ale ke zcela nové situaci. Vývoj „pilulky“, která byla obrovským finančním úspěchem farmaceutického průmyslu, způsobil nakonec trvalou společenskou změnu.

Papež Pavel VI. brzy rozpoznal nebezpečí, která tím světu hrozí. Mnohé negativní dopady, které tento papež předpověděl, se staly skutečností. Církev je přesvědčena: Antikoncepční mentalita vede v oblasti sexuality k mnoha negativním jevům, které člověka v konečném výsledku udělají nešťastným. To není výraz „nenávisť k tělesnému“, ale právě naopak i vědomí duševní a tělesné celistvosti člověka a současně výraz hluboké starosti o člověka a jeho ideály „lásky, věrnosti, manželství a rodiny“.

„Sex“ se stal v míře před několika desetiletími nepředstavitelně konzumní záležitostí. Dnes se zdá zcela „normální“, když náhodná známost spěšně vede k intimnímu spojení. Ve filmech a v televizi je to neustále předváděno, a sotva kdo tuto automatizaci zpochybňuje.

Když ale člověk ve srovnání s tím zváží hluboký význam a důstojnost manželského sexuálního sjednocení, pak je mu hned jasné, že více méně chvilkové setkání nemůže být výrazem obšťastňujícího vzájemného sebedarování. Následky takové povrchnosti jsou větší a závažnější, než je obvykle prezentováno. Přitom se ztrácí „poklady“. Manželská intimita je něco zcela jiného!

Jeden z možná nejzávažnějších následků dnes obvyklého způsobu života potvrzují i psychologové: pojící síla pohlavního aktu se při častém střídání partnerů vytrácí. Co to znamená? Snižuje se směřování pohlavní touhy na jednu konkrétní osobu a stále silněji vystupuje do popředí snaha o vlastní uspokojení, stále nezávisleji na nějaké osobě. Dnešní praxe se u nemálo lidí blíží promiskuitě – štědrému střídání sexuálních partnerů. Někdy nabude sexuální uspokojení se střídavými partnery charakter závislosti.

Takové předcházející zkušenosti mohou být pro manželství velmi zatěžující, když pohlavní spojení manželů vyvolá u některého z nich vzpomínku na pohlavní styk s jinou konkrétní osobou a ta zůstane v jeho fantazii rušivým způsobem přítomna. To se může stát velkým problémem při intimním spojení manželů

a nezřídka mít za následek frigiditu (pohlavní chladnost). Často se pak paralelně k manželství navazují další milostné vztahy, když přejde čas zamilovanosti, která podle výpovědí psychologů trvá někdy jen několik měsíců, nanejvýše dva roky.

Těhotenství

Přes masivní rozšíření antikoncepčních prostředků dochází poměrně často k nechtěným otěhotněním. To se týká nejen mládeže a párů, které spolu žijí volně, ale i manželů.

K potratům dochází nejčastěji po druhém nebo třetím dítěti. Antikoncepce není tak efektivní, jak nám reklama namlouvá.

Zdravotní rizika antikoncepce

Ve veřejných diskusích jsou někdy zamlčována zdravotní rizika. Upozorňuje se jen na riziko, které představuje užívání pilulky pro kuřáčky. Přitom je užívání pilulky zvláště vážným zásahem do hormonálního pořádku u mladých dívek. Také se neupozorňuje na to, že při pohlavním styku se střídáním partnerů existuje velké riziko infekčních a pohlavně přenosných nemocí, které nezřídka vedou u žen ke sterilitě. Stejně tak se málo mluví o tom, že zvláště gestagenové preparáty a spirála potlačují nidaci a mohou tedy působit raný potrat; to platí i o dvoufázových preparátech, když se neužívají s přesnou pravidelností.

Zvlášť to platí o „pilulce po“. V současnosti bývá institucemi a lékaři často doporučována jako „nouzová antikoncepce“ v případech, kdy dojde k nečekanému pohlavnímu styku bez „ochrany“. Výraz „nouzová antikoncepce“ zakrývá skutečnost i dopady. Je na pováženou, že právě tyto preparáty obsahující vysoké dávky hormonů představují velké zdravotní riziko a účinkují různě podle toho, kdy byly užity. Když je pilulka užita včas před ovulací, může potlačit ovulaci a vyloučit možnost početí. Když naproti tomu je pilulka užita těsně před nebo po ovulaci, způsobí krvácení ze spádu, takže se případně oplodněné vajíčko (embryo, – dítě) nemůže v děloze uhnízdit. V takovém případě jde o potrat v nejranějším stadiu. Je jen otázkou statistické pravděpodobnosti, která z těchto eventualit nastane. To reklama na „pilulku po“ většinou nezmiňuje.

Antikoncepce podminovává lásku

Antikoncepce ubírá pohlavnímu odevzdání se jeho zvláštní hodnotu a jedinečný význam. Antikoncepce má – nezávisle na tom, zda si to ti, kdo jí praktikují, uvědomují – dopad na vnitřní postoj. Páry užívající antikoncepci se sice tělesně sjednocují a možná si říkají, že se vzájemně odevzdávají, že si patří, ale ve skutečnosti se přece nedávají úplně, protože použitím antikoncepce pohlavní akt v jeho podstatě mění. Antikoncepce znamená buď obcházení plodnosti (kondom) nebo zásah do plodnosti jako by šlo o nemoc (pilulka aj.). Člověk něco „zadrží“, něco „od druhého nepřijímá“. Pohlavní sjednocení není tím, čím by mohlo a mělo být. Je velké nebezpečí, že to, co by mělo být výrazem úplného sebeodevzdání, úplného sebedarování druhému znamená spíše sobectví a je jen touhou po uspokojení. Dříve nebo později se tento postoj může obrazit na celý vztah.

Příliš negativní pohled?

Někdo může namítnout, že je to příliš negativní pohled na způsob, jakým žije velká většina párů. Když církev říká takové věci, nechce jen kazit lidem radost. Ne, učení církve není včerejší, ale má velký potenciál pro budoucnost! Jde přece o důstojnost osoby a obhajobu personální lásky.

Dobrá cesta

Vyzkoušet cestu, kterou církev doporučuje se vyplatí. Je to dobrá cesta, která prospívá lásce a jak dosvědčuje mnoho párů, které se na ni spolu vydaly, je schůdná.

Tady navrhovaná alternativa se na první pohled zdá mnoha ženám a mužům nerealistická. Skutečně není v dnešním životním prostoru zcela snadné tuto cestu uskutečnit. Zamilovaný pár musí podniknout určité kroky. Dobrým startem do trvalého manželství, které si muž a žena přejí, je pomalé vzájemné seznamování. Nejlepší je žít odděleně a se zakládáním domácnosti a rodiny začít až po svatbě. Když se mají rádi, je náročné nemít před manželstvím pohlavní styk a dodržovat určité hranice ve vyjadřování náklonnosti, zvláště dnes, kdy se zdá, že se toho (prý!) „nikdo“ nedrží. A přece je to správné a vyplatí se to. Milenci cítí, jak hluboká je touha a přece ještě zůstávají rozdělení. V této fázi si mohou sami ověřit, jestli si dokážou představit společnou budoucnost. Když je při vši sounáležitosti dodržován potřebný odstup, bude snáze jasné, je-li rozhodnutí trvalé a nosné. Je to velmi dobré předznamenání, když ze vzájemné úcty a lásky dbají na určité hranice a vyhýbají se všemu, co vede „příliš daleko“. Takový pár najde cestu k hluboké sounáležitosti a k pevnému základu k trvalému manželství, pokud jsou jeden pro druhého stvoření. Přitom zjistí, že něžnost a lásku lze vyjádřit mnoha různými způsoby.

Günther: Proč to, že jsme čekali, našemu manželství prospělo? Tento postoj se nezakládal na žádné falešné staropanenské romantice. Chtěli jsme vytvořit ty nejlepší předpoklady k tomu, aby se naše manželství dlouhodobě vydařilo. Přirozeně to nebylo vždycky snadné a měli jsme dojem, že to všichni kolem nás dělají jinak. Nejnápadnější to bylo ve chvíli, kdy se někdo zeptal, zda může „k nám“ přijít na večeri, a byl hrozně udivený, že ještě žádné „u nás“ neexistuje. Po létech manželství mohu říci, že bylo to „čekání“ tím nejlepším rozhodnutím.

Tato zdrženlivost z lásky je současně výborným cvičením pro schopnost vzájemného ohledu a sebeovládání, které jsou i později v manželství důležité a nutné.

Námítka: Ale u párů, které žijí spolu, protože se opravdu jednou chtějí vzít, je to přece jistě něco jiného?

Není to jiné. Když už žijí, jakoby byli manželé, není ani v jejich případě pohlavní styk nakonec opravdovým výrazem sebedarováním, protože k tomu chybí předpoklady. Je to takové „ano, ale“! Ještě se pro sebe definitivně nerozhodli, často ještě nechtějí děti, chybí i jiné předpoklady pro uzavření manželství. A když tyto páry praktikují antikoncepci, což je častý případ, pak je jasné: Mají spolu